

Bílá nemoc

Karel Čapek

I. část

Děj díla V jisté, blíže neurčené zemi, se rozmohla epidemie tzv. bílé nemoci. Jde pravděpodobně o jakousi formu malomocenství, která se projevuje bílými skvrnami na kůži. Šíří se dotykem a ze začátku pouze mezi chudými a starými lidmi.

Zemi ovládá diktátor Maršál, který se připravuje na výbojnou válku proti menšímu sousednímu státu. V tom mu pomáhá vlastník zbrojovek baron Krüg. Mladému doktorovi Galénovi se mezitím podaří najít lék proti bílé nemoci, ale léčí jen chudé lidi, kteří nemají moc ani vliv. Těm vlivnějším Galén lék vydat odmítá.

Když onemocní baron Krüg, zavolá Galéna, aby ho vyléčil. Ten mu dává podmínku – musí okamžitě zastavit zbrojení, jinak mu lék nebude vydán. Krüg žádá Maršála, aby uzavřel mír, ten však nehodlá se zbrojením přestat a Krüg ze zoufalství spáchá sebevraždu. Po jeho smrti začíná útok na sousední zemi. Avšak také Maršál na sobě zpozoruje bílou skvrnu. Maršálova dcera pozve Galéna, aby Maršála vyléčil, ten má ale stále stejnou podmínku – Maršál musí uzavřít mír.

Teprve na naléhání své dcery a mladého Krüga, je ochoten uzavřít mír a splnit tak Galénovu podmínku pro poskytnutí léku. Dá zavolat Galéna, ale ten se před Maršálovým palácem střetne se skandujícím davem, a protože se snaží odporovat jejich provolávání hesla: „Ať žije Maršál, ať žije válka!“ je on i lék davem ušlapán. Dav v tu chvíli netuší, že tak vlastně zabili oslavovaného vůdce. Navíc na závěr vypuká válka.

Téma a motiv epidemie neznámé nemoci, její následky a snaha přestat válčit, alegorie na nacistickou moc; nemoc, válka, lék, moc

Časoprostor fiktivní čas i prostor, předloha – Evropa 20. století

Kompoziční výstavba 3 jednání (5 obrazů, 6 obrazů a 3 obrazy), chronologická výstavba

Literární druh a žánr drama, prvky tragédie, próza

II. část

Vypravěč chybí vypravěč

Postavy

doktor Galén původem Řek, zásadový, chytrý, skromný, laskavý, roztržitý, pacifista, snaha ho konci války

Maršál obraz Hitlera, diktátor, krutý, zásadový, tvrdý, nakonec povolí, ale již pozdě

doktor Sigelius dvorní rada, vede kliniku, snaží se dostat z Galéna recept na lék, panovačný, nekompromisní, skeptický, povýšený

baron Krüg vlastník továrny na zbraně, přítel Maršála, jeho umírněná verze

Vyprávěcí způsob přímá řeč

Typy promluv dialogy – repliky, scénické poznámky

III. část

Jazykové prostředky a jejich funkce spisovný jazyk, cizí názvy (latina, angličtina, němčina, francouzština)

Tropy a figury a jejich funkce aposiopese – přerušení mluveného slova, elipsy, přirovnání, personifikace

Kontext autorovy tvorby

- jedno z prvních děl
- meziválečná česká próza
- humanistická demokratická literatura
- civilismus; inspirace novou technikou
- pragmatismus
- vrstevníci Josef Čapek, Karel Poláček, Eduard Bass

Karel Čapek

- 1890–1938
- spisovatel, novinář, politik
- spolupráce s bratrem Josefem
- poznamenán 1. sv. válkou, nedůvěra k nové technice (využití na zabíjení)
- okouzlen civilismem – přemýšlení o teoretickém budoucím neovládnutí techniky
- tvorba mezi světovými válkami
- Bílá nemoc, Ze života hmyzu, Válka s mloky

Literární/obecně kulturní zasazení

Josef Čapek Básně z koncentračního tábora

Karel Poláček Bylo nás pět

Eduard Bass Cirkus Humberto

Jan Werich Fimfárum